

Bijbelse Hermeneutiek

Toespraak ds. Melle Oosterhuis tot de synode van de Free Reformed Churches in Australië 2018

Beste broers, de synode van Meppel 2017 van de gereformeerde kerken in Nederland heeft mij als de laatste voorzitter van die synode opgedragen om uw synode te bezoeken om u officieel de tekst te bezorgen van de beslissing van de synode over man, vrouw en ambt plus de begeleidende brief die erbij hoort en een toelichting te geven op het besluit van de synode. Ik ben dankbaar voor de ruimte die ik gekregen heb om dit vanavond te doen. Ik realiseer me dat ik niet alle details over de beslissing van de synode kan bespreken. Ik zal me concentreren op de belangrijkste zorg die uw kerken heeft met betrekking tot dit besluit, zoals verwoord door uw vorige synode en in het rapport van uw afgevaardigden aan deze synode. Dat is de hermeneutiek op de achtergrond van de beslissing van de synode, die duidelijk zou aantonen, dat onze kerken de goddelijke autoriteit van de Schrift hebben verloochend. De belangrijkste reden voor hun voorstel om de zusterkerkrelatie met onze kerken te beëindigen.

Over het besluit van de synode over vrouwelijke functionarissen valt nog veel meer te zeggen. Mocht u hier vragen over willen stellen en de voorzitter zou u dat toestaan, voel u dan vrij om dat te doen. In mijn toespraak vanavond zal ik me concentreren op het onderwerp van de hermeneutiek op de achtergrond van de beslissing van de synode.

En daarvoor zou ik mijn vertrekpunt in de Schrift willen nemen en met u willen lezen uit Mattheüs 19: 3-8.

Velen in uw en onze kerken zijn kopschuw gemaakt voor hermeneutiek.

Listige kunstgrepen, waardoor je tracht te ontkomen aan de klinkklare boodschap van de bijbel.

Ze houden ons voor: lees nou gewoon wat er staat!

Nou, dat deden de Farizeeën. En wat stond er?

If a man marries a woman who becomes displeasing to him because he finds something indecent about her, and he writes her a certificate of divorce, gives it to her and sends her from his house ...

Lees nou gewoon wat er staat, zeiden ze tegen Jezus.

De man krijgt van Mozes het recht om eenzijdig over zijn vrouw te beschikken.

Haar weg te sturen en een andere voor haar in de plaats te nemen.

En die conclusie uit de wet van Mozes resulteerde in Israël in een ontarding van de huwelijksmoraal en in een rechteloze positie van de vrouw.

Vrouwen en kinderen werden in Jezus' dagen niet meegerekend.

Dit verklaart dat de discipelen, die kinderen van hun tijd waren, vrouwen en kinderen bij Jezus vandaan joegen. Dit verklaart ook, dat Mattheüs de evangelist en kind van zijn tijd, bij de beschrijving van de wonderbare spijziging, volstaat met het vermelden van het aantal mannen en aan de vrouwen en kinderen voorbij gaat.

Maar Jézus volstaat niet met domweg lezen wat er staat in de wet van Mozes.

Hij die zelf het Woord is, degene over wie Mozes geschreven heeft. (Joh. 5:45-47)

Hij gaat zorgvuldig te werk bij de uitleg van Mozes.

Hij hanteert tenminste twee hermeneutische principes.

In de eerste plaats zoekt Hij in de Schrift naar een blijvend geldige maatstaf voor een goede uitleg van de wet van Mozes. En dat brengt Hem bij de Scheppingsorde: Hoe God man en vrouw gemaakt en bedoeld heeft.

De vrouw is niet, zoals bij de dieren, het wijfje waarover het mannetje naar believen beschikt.

Eva was vlees van Adams vlees. Daaruit vloeit voor hen en voor alle gehuwden later voort, dat zij één vlees zijn. In een duurzame gelijkwaardige relatie van liefdevolle dienstbaarheid.

De relatie waarvoor de relatie van Christus en zijn gemeente symbool staat.

Dit denken vanuit de blijvende maatstaf van de scheppingsorde, werpt bij Jezus ook z'n vruchten af. Voor hem tellen vrouwen en kinderen wel mee. Laat de kinderen tot Mij komen, zegt Hij tegen de moeders. Hij neemt vrouwen tegenover mannen in bescherming. Hij neemt vrouwen in dienst. Zijn engelen roepen vrouwen tot de verkondiging van het evangelie van zijn opstanding. Gezalfd met zijn Geest verkondigen zij, die genoemd worden in Handelingen 1:14 op de Pinksterdag publiek de grote daden van God. Ze werken samen met de apostelen in het evangelie en dragen bij aan de bouw van Christus' kerk. Al die heerlijke namen die geschreven staan in het boek des levens. (Filip. 4:3)
Dat vloeit voort uit de scheppingsorde die voor alle eeuwen de maatstaf is.

Zo gloort er in het NT iets van het perspectief van de herschepping, waar alles weer is, zoals het in het begin was. Toen Adam en Eva onderkoning en onderkoningin waren over alles wat God onder hun voeten had gelegd. Het perspectief dat klinkt in het lied van de 24 oudsten en de 4 dieren: U hebt uit hen voor onze God een koninkrijk gevormd en hen tot priesters gemaakt. Zij zullen als koningen heersen op aarde. (Openb. 5:10)

Maar helaas, wat heeft de miskennis van de Scheppingsorde en de klakkeloze aanpassing aan de cultuur en de goden van deze eeuw, in de loop van vele eeuwen kerkgeschiedenis, onrecht gedaan aan deze opzet van de Schepper, getuige de achterstelling en de rechteloze positie van de vrouw, ook in de kerk.

De besluiten die de vrijgemaakte kerken genomen hebben beogen een terugkeer tot de erkenning van het blijvende gezag van deze scheppingsorde en een daadwerkelijke effectuering daarvan.

Maar ondertussen heeft de Heer Jezus toch alleen mannen als apostelen aangesteld en de apostelen hebben alleen mannen als opzieners en oudsten in de gemeente aangesteld. Dreigen de vrijgemaakte kerken met hun besluiten over man, vrouw en ambt daarmee niet in botsing te komen en zo op hun beurt tekort te doen aan het gezag van de Schrift?

Die vraag brengt mij terug bij Mat. 19 en de hermeneutische principes die de Heer Jezus zelf hanteert bij de uitleg van Mozes' bepaling met betrekking tot de scheidbrief in Dt. 24:1, 2.

Het eerste principe waar we in het voorafgaande bij hebben stilgestaan is de blijvende maatstaf, de constante ratio van de scheppingsorde. Maar een tweede principe is dat van de wisselende oeconomieën, om met K. Schilder te spreken. Wisselende historische omstandigheden, die in rekening moeten worden gebracht.

Jezus maakt aan de Farizeeën duidelijk, dat Mozes de historische omstandigheden, de hardheid van hart bij het volk Israël, waarmee hij te maken had, in rekening heeft gebracht. En dat betekent volgens Jezus, dat de Farizeeën de bepaling van Mozes niet klakkeloos mogen overbrengen naar en toepassen in hun tijd.

Toch veroordeelt Jezus Mozes niet om dit in rekening te brengen van de cultuur en de tijd te midden waarvan hij optrad. Nee, in tegendeel, Jezus volgt, als tweede Mozes, het voorbeeld van de eerste na.

Zo brengt Hij op zijn beurt de historische context waarin hij optrad onder Israël in rekening bij de manier waarop Hij vorm geeft aan zijn gemeente en verantwoordelijkheden toewijst in zijn gemeente. Hij houdt rekening met de sociale en maatschappelijke verhoudingen in de wereld die Hij met het evangelie wil bereiken. Daarom stelt Hij geen vrouwen aan als zijn primaire vertegenwoordigers in die wereld. Hun optreden en hun getuigenis zou, door de hardheid van hart bij Joden en heidenen, niet geaccepteerd worden. Het zou eerder aanleiding geven tot laster tegen de christelijke kerk.

Zo houden ook de apostelen rekening met de hardheid van hart onder de Joden. Paulus wordt de Joden een Jood en de Grieken een Griek. Ter voorkoming van aanstoot en laster, onderwerpt Paulus zich aan Joodse rituelen en besnijdt hij zijn medewerker Timotheüs. Om laster over en opstand tegen het christelijk geloof te voorkomen, dringt hij er bij vrouwen op aan, de vrijheid in Christus niet te misbruiken en in het huwelijk zich te onderwerpen aan bestaande normen en waarden. Bijvoorbeeld

door het dragen van een hoofddoek of door niet aan de discussie in de publieke eredienst deel te nemen, maar hun mannen thuis opheldering te vragen.
En zo kiest Paulus er ook voor om alleen mannen aan te stellen en te laten aanstellen als opzieners en diakenen.

Maar wie zich daarop beroepen om ook in de gemeente vandaag alleen mannelijke oudsten en diakenen aan te stellen, die maken dezelfde fout als de Farizeeën die zich op Mozes beriepen voor hun echtscheidingspraktijk. Ze gaan voorbij aan de historische context waarin de hardheid van hart bij Joden en heidenen vroeg om wijs beleid. Ter wille van de voortgang van het evangelie. Niet voor niets, dat Jezus en zijn apostelen het nergens tot een expliciet gebod maken voor de kerk van alle eeuwen, dat alleen mannen ouderling of diaken mogen zijn. En ze maken er ook nergens een expliciet verbod van, vrouwen als ouderling of diaken aan te wijzen.

Ondermeer tegen deze achtergrond hebben de vrijgemaakte kerken de vrijmoedigheid gehad om het in de vrijheid van de lokale kerken te laten om ook vrouwen toe te laten tot de bestaande ambten. Ze menen daarmee het hermeneutisch voorbeeld te volgen, om recht te doen aan de scheppingsorde en ondertussen rekening te houden met de omstandigheden in de wereld waarin zij leven.

De vrijgemaakte kerken voelen zich dan ook geen recht gedaan door het oordeel van uw vorige synode, de synode van Baldivis, en dat van haar deputaten, dat wij het gezag van Gods woord verwerpen, laat staan door de oproep om ons van ongehoorzaamheid te bekeren. Onze kerken hebben zich niet laten leiden door onbijbelse nieuwe hermeneutiek, hoe zij dat ook precies definiëren. Ze hebben zich laten leiden door de principes voor het lezen en toepassen van de Schrift die Jezus en zijn apostelen ons zelf geleerd hebben door hun voorbeeld.

Daarom doen wij uit de grond van ons hart een laatste appel op uw vergadering om uw oordeel over onze kerken te herzien en daarom terug te komen op het besluit van de synode van Baldivis en de zusterkerkrelatie die wij zo lange jaren met uw kerken hebben mogen onderhouden, om Christus' wil niet te verbreken en de opschorting daarvan op te heffen.

Wij begeren niets liever dan als kerken met uw kerken schouder aan schouder te strijden voor het geloof dat voor eens en altijd aan de heiligen is overgeleverd. (Jud. vs. 3)

Aan de enige God, die de macht heeft ons voor struikelen te behoeden en ons onberispelijk en juichend van vreugde voor zijn majesteit te laten verschijnen, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer, behoort de luister, de majesteit, de kracht en de macht, voor alle eeuwigheid, nu en tot in alle eeuwigheid. Amen (Jud. vs. 24, 25)

Rev. Dr. M.H. Oosterhuis